

|                                         |
|-----------------------------------------|
| Rolnummer 6216                          |
| Arrest nr. 61/2016<br>van 28 april 2016 |

## A R R E S T

---

*In zake* : de prejudiciële vraag betreffende artikel 68 van de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971 en artikel 1018 van het Gerechtelijk Wetboek, gesteld door het Arbeidshof te Brussel.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters J. Spreutels en E. De Groot, en de rechters L. Lavrysen, A. Alen, J.-P. Snappe, J.-P. Moerman, E. Derycke, T. Merckx-Van Goey, P. Nihoul, F. Daoût, T. Giet en R. Leysen, bijgestaan door de griffier F. Meersschaut, onder voorzitterschap van voorzitter J. Spreutels,

wijst na beraad het volgende arrest :

\*

\*       \*

## *I. Onderwerp van de prejudiciële vraag en rechtspleging*

Bij arrest van 1 juni 2015 in zake Karim Zaidi tegen de nv « Ethias », waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 4 juni 2015, heeft het Arbeidshof te Brussel de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schenden artikel 68 van de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971 en/of artikel 1018 van het Gerechtelijk Wetboek betreffende de kosten de artikelen 10, 11 en 23 van de Grondwet en artikel 6 van het Europees Verdrag van 4 november 1950 tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, afzonderlijk of in samenhang gelezen, in zoverre zij aan sociaal verzekerden wier proces voornamelijk betrekking heeft op een medisch element, niet de mogelijkheid bieden financieel te worden ondersteund in de kosten van hun medische verdediging, terwijl zij aan sociaal verzekerden wier proces voornamelijk betrekking heeft op een juridisch element, de mogelijkheid zouden bieden financieel te worden ondersteund in de kosten van hun juridische verdediging ? ».

Memories en memories van antwoord zijn ingediend door :

- Karim Zaidi, bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. E. Huisman, advocaat bij de balie te Brussel;
- de nv « Ethias », bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. V. Neuprez, advocaat bij de balie te Luik;
- de Ministerraad, bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. P. Slegers, Mr. C. Pouppez en Mr. J. Duval, advocaten bij de balie te Brussel.

Bij beschikking van 3 februari 2016 heeft het Hof, na de rechters-verslaggevers T. Giet en R. Leysen te hebben gehoord, beslist dat de zaak in staat van wijzen is, dat geen terechtzitting zal worden gehouden, tenzij een partij binnen zeven dagen na ontvangst van de kennisgeving van die beschikking een verzoek heeft ingediend om te worden gehoord, en dat, behoudens zulk een verzoek, de debatten zullen worden gesloten op 24 februari 2016 en de zaak in beraad zal worden genomen.

Aangezien geen enkel verzoek tot terechtzitting werd ingediend, is de zaak op 24 februari 2016 in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

## *II. De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil*

Bij vonnis van 7 mei 2013 heeft de Arbeidsrechtbank te Brussel de gedeeltelijke blijvende arbeidsongeschiktheid van K. Zaidi ten gevolge van een arbeidsongeval vastgesteld op 2 pct., maar heeft zij de vordering van de eiser tot tenlasteneming, door de nv « Ethias », van zijn kosten voor de adviserend geneesheer afgewezen. K. Zaidi heeft tegen die beslissing hoger beroep ingesteld, dat zich beperkt tot de tenlasteneming van de kosten voor het medisch deskundigenonderzoek.

De verwijzende rechter stelt vast dat de kosten en erelonen van een technisch adviseur niet voorkomen in de bij artikel 1018 van het Gerechtelijk Wetboek vastgestelde lijst met kosten en bijgevolg niet als kosten ten laste van de verzekeraar kunnen worden gelegd. Wat daarentegen de kosten en erelonen van een advocaat betreft, heeft het Hof van Cassatie aanvaard dat zij een vergoedbaar element konden vormen, in zoverre zij een noodzakelijk karakter vertonen.

De verwijzende rechter stelt vast, enerzijds, dat het beginsel van de integrale schadevergoeding wordt geweerd inzake arbeidsongevallen, waar het forfaitaire karakter van de vergoeding geldt, en, anderzijds, dat er te dezen geen fout ten aanzien van de nv « Ethias » bestaat, wier beoordeling met betrekking tot de gevolgen van een arbeidsongeval niet onjuist wordt door het loutere feit dat de arbeidsgerechten een andere beoordeling maken.

Met betrekking tot het recht op een eerlijk proces stelt de verwijzende rechter vast dat het Gerechtelijk Wetboek voorziet in de tenlasteneming, door de Staat, van de kosten van een technisch adviseur bij gerechtelijke deskundigenonderzoeken, maar enkel voor de personen die aan de voorwaarden voldoen om rechtsbijstand te genieten, hetgeen niet het geval is voor K. Zaidi, die niet heeft aangevoerd dat hij niet over de middelen beschikt om de kosten en erelonen van zijn technisch adviseur te dragen, zodat het niet vaststaat dat zijn recht op een eerlijk proces werd belemmerd.

Aangezien hij van oordeel is dat de bewoordingen van de in het arrest nr. 15/2009 onderzochte vergelijking verschillen van die welke in de door K. Zaidi gesuggereerde vraag zijn vervat, heeft de verwijzende rechter beslist om het Hof de hiervoor weergegeven prejudiciële vraag te stellen.

### III. *In rechte*

- A -

A.1. De nv « Ethias », geïntimeerde partij voor de verwijzende rechter, alsook de Ministerraad brengen in herinnering dat artikel 68 van de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971 afwijkt van het in artikel 1017, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek gestelde beginsel, in zoverre de kosten van de op de wet van 1971 gebaseerde vorderingen noodzakelijkerwijs ten laste van de verzekeraar vallen, ongeacht de in het ongelijk gestelde partij, behalve wanneer de eis roekeloos en tergend is.

A.2.1. De nv « Ethias », geïntimeerde partij voor de verwijzende rechter, verzoekt het Hof de gestelde vraag ontkennend te beantwoorden.

A.2.2. In hoofddorde is zij van mening dat de vergeleken categorieën - de sociaal verzekerden wier proces voornamelijk betrekking heeft op een medisch element en die wier proces voornamelijk betrekking heeft op een juridisch element - zich in een identieke situatie bevinden : met betrekking tot de kosten voor de juridische verdediging zal elke sociaal verzekerde recht hebben op de rechtsplegingsvergoeding ten laste van de wetsverzekeraar, namelijk een forfaitaire tegemoetkoming in de kosten en erelonen van een advocaat; met betrekking tot de kosten voor de medische verdediging geniet geen enkele sociaal verzekerde een financiële ondersteuning in die kosten, tenzij hij aan de voorwaarden voor de rechtsbijstand voldoet, of tenzij hij de tenlasteneming van zijn kosten voor de adviserend geneesheer in het kader van de gemeenrechtelijke aansprakelijkheidsregeling opeist.

A.2.3. In ondergeschikte orde, in het geval waarin het Hof zou oordelen dat de vergeleken categorieën verschillend worden behandeld, is dat verschil in behandeling niet discriminerend, zoals het Hof in de arresten nrs. 182/2008 en 15/2009 heeft beslist.

A.2.4. Wat de niet-inaanmerkingneming van de kosten voor de adviserend geneesheer ten aanzien van artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens betreft, refereert de geïntimeerde partij voor de verwijzende rechter aan de verwijzingsbeslissing, waarin wordt geoordeeld dat het recht op een eerlijk proces niet werd geschonden : aangezien die kwestie door de verwijzende rechter is beslecht, zou zij bijgevolg niet ontvankelijk zijn.

#### A.3.1. De Ministerraad verzoekt de prejudiciële vraag ontkennend te beantwoorden.

Hij brengt in herinnering dat artikel 68 van de wet van 10 april 1971, dat een bepaling van openbare orde is, in alle gevallen erin voorziet dat de in artikel 1018 van het Gerechtelijk Wetboek bedoelde kosten ten laste van de verzekeraar worden gelegd, teneinde te vermijden dat het slachtoffer van een arbeidsongeval het vergoedingsvoorstel niet durft te betwisten uit vrees de gerechtskosten te dragen, zonder evenwel ervoor te kiezen hem van alle in het kader van een rechtsvordering gemaakte kosten te vrijwaren. Die maatregel vloeit voort uit een beleidskeuze van de wetgever bij het bepalen van het socialezekerheidsstelsel, en het Hof zou die keuze enkel kunnen afkeuren indien zij kennelijk onredelijk was, hetgeen te dezen niet het geval is.

A.3.2. Toen de wetgever, ingevolge de rechtspraak van het Hof van Cassatie, de kosten en erelonen van een advocaat in de rechtsplegingsvergoeding heeft opgenomen, heeft hij evenmin rekening willen houden met alle kosten waartoe een rechtsvordering aanleiding geeft, en het Hof heeft in het arrest nr. 15/2009 geoordeeld dat het verschil tussen kosten van een advocaat en kosten van een technisch adviseur redelijk verantwoord is.

Die redenering geldt eveneens inzake arbeidsongevallen, temeer daar het evenwicht van de regeling inzake dekking van arbeidsongevallen berust op een redelijke voorzienbaarheid van het sociale « risico » waartegen de werknemers worden verzekerd, teneinde de kosten van een dergelijk systeem voor de werkgevers te omvatten; een maatregel die de kosten van een technisch raadsman ten laste van de verzekeraar zou leggen, zou dat evenwicht in het gedrang kunnen brengen, en zou bijgevolg onevenredig zijn met het door de wetgever nagestreefde doel.

A.3.3. Ten slotte, indien er een fout van de verzekeraar zou bestaan, zou het slachtoffer op grond van het gemeen recht van de aansprakelijkheid vergoeding van de geleden schade kunnen verkrijgen, waaronder het eventuele optreden van een technisch adviseur.

A.4.1. De appellant voor de verwijzende rechter preciseert allereerst dat in de prejudiciële vraag de rechtzoekenden die betrokken zijn bij geschillen waarin de verdediging voornamelijk door een advocaat wordt verzekerd, en de rechtzoekenden die betrokken zijn bij medische geschillen waarin de verdediging voornamelijk door een adviserend geneesheer in plaats van door een advocaat wordt verzekerd, worden beoogd.

Hij is van mening dat er geen objectieve verantwoording bestaat om die twee categorieën van rechtzoekenden verschillend te behandelen. In de parlementaire voorbereiding van de wet betreffende de verhaalbaarheid van de erelonen en de kosten verbonden aan de bijstand van een advocaat maakt de wetgever immers geen onderscheid tussen rechtzoekenden naargelang het een juridisch of een medisch geschil betreft, terwijl de in het geding zijnde bepalingen de financiële last enkel voor het medische proces verzwaren, waarbij aldus het recht op een eerlijk proces van een categorie van rechtzoekenden wordt geschonden.

In een arrest van 12 september 2011 heeft het Arbeidshof te Brussel trouwens erkend dat, teneinde de inachtneming van een eerlijk proces te kunnen verzekeren, de kosten voor technisch raadslieden die leiden tot de erkenning van een blijvende arbeidsongeschiktheid, door de verzekeringsinstelling ten laste moeten worden genomen. De verzekeringsinstellingen worden evenwel zelf bijgestaan door een adviserend geneesheer in medische geschillen, hetgeen aantoont dat de bijstand van een adviserend geneesheer in die geschillen noodzakelijk is.

A.4.2. De appellant voor de verwijzende rechter brengt in herinnering dat het Hof, in het arrest nr. 57/2006 van 19 april 2006, het bestaan van een band tussen het recht op een eerlijk proces en de verhaalbaarheid van de kosten van een advocaat heeft erkend en, in het arrest nr. 160/2005, heeft aanvaard dat de conclusies van het deskundigenonderzoek doorslaggevend zullen zijn in een geschil dat betrekking heeft op een voornamelijk medische kwestie : er bestaat dan ook een lacune in de wetgeving bij gebrek aan tenlasteneming van de kosten voor de adviserend geneesheer in een medisch geschil.

A.5. De nv « Ethias », geïntimeerde partij voor de verwijzende rechter, antwoordt dat de « medische geschillen » die de appellant voor de verwijzende rechter ter sprake brengt, vóór alles juridische geschillen zijn die met name maar niet alleen kwesties met een medisch aspect omvatten, maar tal van kwesties die in die geschillen door de rechtscollages worden beslecht, zijn eveneens juridische kwesties. De in de prejudiciële vraag bedoelde categorieën bevinden zich dan ook in soortgelijke situaties en moeten op soortgelijke wijze worden behandeld. Bovendien wordt de door de wetgever gemaakte beleidskeuze verantwoord door het objectieve onderscheid tussen de rol van een advocaat en die van een technisch raadsman.

In ondergeschikte orde, indien het Hof het verschil in behandeling discriminerend zou achten, zou moeten worden vastgesteld dat die discriminatie niet haar oorsprong in de in het geding zijnde bepalingen vindt, maar in de ontstentenis van een bepaling die in een tenlasteneming van de kosten voor de adviserend geneesheer door de wetsverzekeraar voorziet.

A.6. De Ministerraad antwoordt dat het in de context van een onteigening is dat het Hof van Cassatie een verband van noodzakelijkheid tussen het recht op een eerlijk proces en de kosten van een technisch raadsman heeft aanvaard, ten aanzien van het recht op integrale vergoeding dat uit artikel 16 van de Grondwet voortvloeit. Het arrest van het Arbeidshof te Brussel van 12 september 2011 vindt de Ministerraad ambigu - aangezien de arbeidsongevallenregeling niet voorziet in het beginsel van de integrale schadevergoeding - of, op zijn minst, afwijkend van de lezing in de onderhavige verwijzingsbeslissing.

Wat het recht op wapengelijkheid betreft, stelt de Ministerraad vast dat de vergelijking geen betrekking heeft op twee partijen in een zelfde proces, maar op partijen in verschillende processen, en dat, ten aanzien van het arrest nr. 160/2005, enkel voor diegenen die aan de criteria van de rechtsbijstand voldoen, de vrije toegang tot het gerecht dankzij de tenlasteneming van de kosten van een adviserend geneesheer moet worden gewaarborgd. Ten slotte, zoals het Hof in het arrest nr. 15/2009 heeft geoordeeld, is de beperking van de verhaalbaarheid tot de kosten van juridisch adviseurs en niet tot alle technisch adviseurs een noodzakelijke en evenredige maatregel.

A.7. De appellant voor de verwijzende rechter antwoordt dat de hier gestelde vraag zich onderscheidt van die welke in het arrest nr. 160/2005 is onderzocht en dat zij bijgevolg een antwoord behoeft. Door de financiële last te verzwaren van de rechtzoekenden die in een voornamelijk medisch geschil zijn verwickeld, doen de in het geding zijnde bepalingen afbreuk aan het recht op een eerlijk proces van die categorie van rechtzoekenden, ook al bestond het doel van de arbeidsongevallenwet van 1971 erin, zoals de Ministerraad beklemtoont, te vermijden dat het slachtoffer van een arbeidsongeval afziet van de procedure uit vrees voor te hoge gerechtskosten.

## - B -

B.1. Luidens artikel 1017, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek verwijst ieder eindvonnis, zelfs ambtshalve, de in het ongelijk gestelde partij in de kosten, tenzij bijzondere wetten anders bepalen.

Zoals gewijzigd bij artikel 35 van de wet van 10 augustus 2001, bepaalt artikel 68 van de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971 (hierna : arbeidsongevallenwet) :

« Behalve wanneer de eis roekeloos en tergend is, vallen de kosten van alle vorderingen gesteund op deze wet ten laste van de verzekeringsonderneming ».

Zoals gewijzigd bij artikel 5 van de wet van 21 april 2007 betreffende de verhaalbaarheid van de erelonen en de kosten verbonden aan de bijstand van een advocaat, bepaalt artikel 1018 van het Gerechtelijk Wetboek :

« De kosten omvatten :

1° de diverse, griffie- en registratierechten, alsook de zegelrechten die voor de afschaffing van het Wetboek der zegelrechten zijn betaald;

2° de prijs en de emolumenten en lonen van de gerechtelijke akten;

3° de prijs van de uitgifte van het vonnis;

4° de uitgaven betreffende alle onderzoeksmaatregelen, onder meer het getuigen- en deskundigengeld;

5° de reis- en verblijfkosten van de magistraten, de griffiers en van de partijen, wanneer hun reis door de rechter bevolen is, en de kosten van de akten, wanneer deze uitsluitend met het oog op het geding opgemaakt zijn;

6° de rechtsplegingsvergoeding, zoals bepaald in artikel 1022;

7° het ereloon, de emolumenten en de kosten van de bemiddelaar die aangewezen is overeenkomstig artikel 1734.

De bedragen die als basis dienen voor de berekening van de in het eerste lid bedoelde kosten worden omgerekend in euro de dag dat het vonnis of het arrest dat in de kosten verwijst, wordt uitgesproken ».

Zoals vervangen bij artikel 7 van de voormelde wet van 21 april 2007, voorziet artikel 1022, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek erin dat de rechtsplegingsvergoeding een forfaitaire tegemoetkoming is in de kosten en erelonen van de advocaat van de in het gelijk gestelde partij.

B.2. De verwijzende rechter stelt het Hof een vraag over de bestaanbaarheid, met de artikelen 10, 11 en 23 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, van artikel 68 van de arbeidsongevallenwet en van artikel 1018 van het Gerechtelijk Wetboek, in zoverre zij aan sociaal verzekerden wier proces voornamelijk betrekking heeft op een medisch element, niet de mogelijkheid bieden financieel te worden ondersteund in de kosten van hun medische verdediging, terwijl zij aan sociaal verzekerden wier proces voornamelijk betrekking heeft op een juridisch element, de mogelijkheid zouden bieden financieel te worden ondersteund in de kosten van hun juridische verdediging.

B.3. In het voor de verwijzende rechter hangende geschil vraagt een werknemer die het slachtoffer is geweest van een arbeidsongeval, waarvan de gevolgen door de arbeidsrechtbank

werden beoordeeld, in hoger beroep om de kosten verbonden aan de bijstand van zijn adviserend geneesheer ten laste van de wetsverzekeraar te leggen, zonder dat enige fout van die laatstgenoemde is vastgesteld, en zonder dat de werknemer aan de voorwaarden voldoet om rechtsbijstand te genieten.

Het onderzoek van het Hof past dan ook in de context van de arbeidsongevallenwetgeving.

B.4. De geïntimeerde partij voor de verwijzende rechter werpt in hoofddorde op dat de vergeleken categorieën van personen op identieke wijze worden behandeld en zich in een identieke situatie bevinden, zodat de in het geding zijnde bepalingen het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie, al dan niet in samenhang gelezen met de andere in de prejudiciële vraag bedoelde bepalingen, niet kunnen schenden.

Eenzijds, zouden alle werknemers die onder de arbeidsongevallenwet vallen, krachtens de in het geding zijnde bepalingen recht hebben op een tegemoetkoming in hun kosten voor juridische verdediging, via de in artikel 1022 van het Gerechtelijk Wetboek bedoelde rechtsplegingsvergoeding, behoudens roekeloos en tergend geding; daarentegen heeft geen van hen recht op een tegemoetkoming in de kosten verbonden aan de bijstand van een adviserend geneesheer, tenzij hij aan de voorwaarden voldoet om rechtsbijstand te genieten, of tenzij hij de tenlasteneming van de kosten voor de adviserend geneesheer in het kader van de gemeenrechtelijke aansprakelijkheidsregeling opeist. Anderzijds, zou een proces dat « voornamelijk betrekking heeft op een medisch element », noodzakelijkerwijs een juridisch aspect omvatten en zich dus niet fundamenteel onderscheiden van een proces dat « voornamelijk betrekking heeft op een juridisch element ».

B.5. Het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie sluit niet uit dat een verschil in behandeling tussen bepaalde categorieën van personen wordt ingesteld, voor zover dat verschil op een objectief criterium berust en het redelijk verantwoord is. Dat beginsel verzet er zich overigens tegen dat categorieën van personen, die zich ten aanzien van de aangevochten maatregel in wezenlijk verschillende situaties bevinden, op identieke wijze worden behandeld, zonder dat daarvoor een redelijke verantwoording bestaat.

Het bestaan van een dergelijke verantwoording moet worden beoordeeld rekening houdend met het doel en de gevolgen van de betwiste maatregel en met de aard van de ter zake geldende beginselen; het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie is geschonden wanneer vaststaat dat geen redelijk verband van evenredigheid bestaat tussen de aangewende middelen en het beoogde doel.

B.6.1. De omstandigheid dat categorieën van personen op identieke wijze worden behandeld, is enkel bestaanbaar met het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie voor zover die identieke behandeling betrekking heeft op situaties die niet wezenlijk verschillend zijn of voor zover de identieke behandeling van wezenlijk verschillende situaties redelijk verantwoord is.

B.6.2. Het Hof dient dan ook te onderzoeken of de vergeleken categorieën op identieke wijze worden behandeld, of hun situaties wezenlijk verschillend zijn en of er, in voorkomend geval, een redelijke verantwoording voor die identieke behandeling bestaat.

B.7.1. Door te bepalen dat de kosten van alle vorderingen die op de arbeidsongevallenwet zijn gebaseerd, ten laste van de verzekeringsonderneming vallen, behoudens roekeloos en tergend geding, wijkt artikel 68 van de arbeidsongevallenwet af van artikel 1017, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek volgens hetwelk de kosten ten laste van de in het ongelijk gestelde partij worden gelegd.

In de parlementaire voorbereiding van artikel 68 van de arbeidsongevallenwet wordt uiteengezet :

« Dit artikel neemt de bepalingen over die door de wet van 20 maart 1948 aan de geordende wetten werden toegevoegd.

Deze bepaling is van openbare orde (Cass. 26 maart 1953, *Pas.* I, 576). Zij geldt zowel in eerste aanleg, in beroep als in Cassatie (Cass. 27 mei 1948, *Pas.* I, 341; 23 september 1948, *Pas.* 1949, I, 505; 22 september 1949, *Pas.* 1950, I, 10; 13 november 1953, *Pas.* 1954, I, 189; 9 december 1954, *Pas.* 1955, I, 350; 14 november 1958, *Pas.* 1959, I, 273; 12 oktober 1961, *Pas.* 1962, I, 168) » (*Parl. St.*, Senaat, 1969-1970, nr. 328, pp. 33-34).



B.7.2. Met de in artikel 68 van de arbeidsongevallenwet bedoelde maatregel wordt de bepaling overgenomen waarin was voorzien in artikel 29*bis* van de gecoördineerde wetten op de arbeidsongevallen, ingevoegd bij de wet van 20 maart 1948 « tot aanvulling wat betreft de kosten van rechtspleging van de samengeschaalde wetten op de arbeidsongevallen ».

In de parlementaire voorbereiding van de wet van 20 maart 1948 wordt uitgelegd dat met die maatregel de vraag wie de gerechtskosten inzake arbeidsongevallen dient te dragen, wordt beslecht « in de zin van de eerbiediging van het recht van de slachtoffers op de algeheelheid van de vergoedingen en van hun recht op de gerechtelijke controle van het bedrag van die vergoedingen » (*Parl. St.*, Senaat, 1946-1947, nr. 153, p. 2) :

« Sinds meer dan veertig jaar bespreekt men, voor de rechtbanken, de vraag wie de gerechtskosten in zake arbeidsongevallen moet dragen.

Een aanzienlijk gedeelte van de rechtsleer en van de rechtspraak wil dat men eenvoudig te dezer zake artikel 130 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtspleging toepasse, volgens hetwelk : ‘ de partij die in het ongelijk wordt gesteld veroordeeld wordt tot de kosten ’. Aldus zouden de kosten en namelijk de, soms hoge, kosten van expertise moeten gedragen worden door de arbeider die, in de onzekerheid over het juiste bedrag van zijn ongeschiktheid tot werken, een, later voldoende geoordeeld aanbod van de verzekeraar van de bedrijfsleider weigert, zonder gerechtelijk nazicht.

Volgens een tweede stelsel, zou de toepassing van artikel 130 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtspleging strijdig zijn met het beginsel van openbare orde, volgens hetwelk het slachtoffer of zijn rechthebbenden de algeheelheid van de wettelijke vergoeding moeten ontvangen. En de wil van de wetgever zou niet geëerbiedigd zijn, indien het slachtoffer er kon toe gebracht worden een onvoldoende aanbod te aanvaarden uit vrees van gerechtskosten te dragen te hebben.

Dit wetsvoorstel heeft tot doel een einde te maken aan die betwistingen, die maar al te lang geduurd hebben.

Het lost het vraagstuk op in de zin van de eerbiediging van het recht van de slachtoffers op de algeheelheid van de vergoedingen en van hun recht op de gerechtelijke controle van het bedrag van die vergoedingen.

Het voorbehoud dat gemaakt wordt wat betreft de kwade trouw is van dien aard dat het de misbruikelijke rechtsplegingen zal beletten » (*ibid.*, pp. 1-2).

Die maatregel werd als « billijk » beschouwd (*Parl. St.*, Kamer, 1947-1948, nr. 129, p. 1) :

« De Commissie van de Kamer, zowel als die van de Senaat, en om dezelfde redenen, heeft het billijk geoordeeld dat die kosten ten laste zouden worden gelegd van de werkgever of van zijn verzekeraar, zelfs wanneer de arbeider voor al of een deel van zijn aanspraken in het ongelijk wordt gesteld.

Slechts een enkele uitzondering wordt voorzien : die welke bestaat in hetgeen door de Senaat in zijn tekst de ‘ kwade trouw ’ wordt genoemd. De Commissie heeft het verkieslijker gevonden dit begrip te vervangen door het juister begrip van het ‘ roekeloos en plagend ’ rechtsgeding, hetwelk beantwoordt aan de gebruikelijke toepassing door de Rechtbanken.

Ten slotte weze aangestipt, dat de voorgestelde tekst op alle onkosten slaat, met inbegrip van die voor verbreking en de bijkomende kosten » (*ibid.*, pp. 1-2).

B.7.3. Uit het voorgaande vloeit voort dat de werknemer die het slachtoffer is van een arbeidsongeval, in de arbeidsongevallenregeling nooit de kosten moet dragen die steeds ten laste van de wetsverzekeraar worden gelegd.

B.8.1. Krachtens artikel 1018 van het Gerechtelijk Wetboek omvatten de kosten met name « 4° de uitgaven betreffende alle onderzoeksmaatregelen, onder meer het getuigen- en deskundigengeld »; de kosten van een gerechtelijk deskundigenonderzoek vallen dan ook onder de kosten, in tegenstelling tot de kosten verbonden aan de bijstand van een technisch raadsman, die op initiatief van de werknemer optreedt.

B.8.2. Kosten gemaakt voor de bijstand door een technisch raadsman zijn evenwel kosten die worden gemaakt met het oog op het vaststellen van de schade en de omvang ervan, en zijn sinds de arresten van het Hof van Cassatie van 2 september 2004 (*Arr. Cass.*, 2004, nr. 375) en 16 november 2006 (*Arr. Cass.*, 2006, nr. 568) verhaalbaar op de verliezende partij op basis van artikel 1151 van het Burgerlijk Wetboek of artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek, als onderdeel van de schade die de verliezende partij moet vergoeden op grond van haar contractuele of buitencontractuele aansprakelijkheid.

B.8.3.1. De in de arbeidsongevallenwetgeving bedoelde schadevergoeding is echter niet gebaseerd op het begrip « fout » en het gemeen recht van de aansprakelijkheid, maar op de dekking van het professionele risico.

B.8.3.2. De wet van 24 december 1903 betreffende de vergoeding van schade voortvloeiende uit ongevallen voorziet immers in een forfaitaire vergoeding voor schade ten gevolge van een arbeidsongeval, waarbij de forfaitaire aard van de vergoeding meer bepaald was ingegeven door een van het gemeen recht afwijkende aansprakelijkheidsregeling die niet meer uitgaat van het begrip « fout », maar van het begrip « professioneel risico », en van het verdelen van dat risico over de werkgever en het slachtoffer van het arbeidsongeval.

Eenzijds, werd de werkgever, zelfs zonder dat hem enige schuld trof, steeds aansprakelijk gesteld voor de schade ten gevolge van het arbeidsongeval opgelopen door het slachtoffer. Anderzijds, ontving het slachtoffer van het arbeidsongeval een forfaitaire schadevergoeding, waardoor het slechts gedeeltelijk werd vergoed voor de geleden schade.

B.8.3.3. Bij de totstandkoming van de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971 werd het systeem gewijzigd door het invoeren van de verplichte verzekering, krachtens welke de werknemer zich niet meer richt tot de werkgever maar tot de « wetsverzekeraar ». De financiering van het systeem van de vaste vergoeding wordt gewaarborgd door de werkgevers, die sinds 1971 verplicht zijn een verzekering inzake arbeidsongevallen te sluiten en de kosten van de premies te dragen.

De schade opgelopen door de werknemer en niet langer de aansprakelijkheid van de werkgever werd vanaf dan verzekerd, waardoor het systeem gelijkenis vertoont met een mechanisme van sociale verzekering : « als principe voor de schadeloosstelling geldt [...] dat ze volledig moet zijn, zij het dan binnen forfaitaire grenzen » (*Parl. St.*, Senaat, 1969-1970, nr. 328, p. 1).

B.8.4. De combinatie van artikel 68 van de arbeidsongevallenwet en artikel 1018 van het Gerechtelijk Wetboek heeft dan ook tot gevolg dat de kosten verbonden aan de bijstand van een adviserend geneesheer in beginsel niet ten laste van de wetsverzekeraar kunnen worden gelegd.

B.9.1. De wet van 21 april 2007 betreffende de verhaalbaarheid van de erelonen en de kosten verbonden aan de bijstand van een advocaat verankert de terugvorderbaarheid van de kosten verbonden aan de bijstand van een advocaat in het procesrecht (*Parl. St.*, Senaat, 2006-2007, nr. 3-1686/5, p. 16) en onttrekt die daarmee aan het aansprakelijkheidsrecht. Op

basis van het nieuwe artikel 1022 van het Gerechtelijk Wetboek kunnen advocatenkosten forfaitair worden verhaald als rechtsplegingsvergoeding die in de kosten is opgenomen.

B.9.2. Met het aannemen van de wet van 21 april 2007 wilde de wetgever een einde maken aan de rechtsonzekerheid die voortvloeyde uit een sterk uiteenlopende rechtspraak ter zake (*Parl. St.*, Senaat, 2006-2007, nr. 3-1686/5, p. 14).

Hij wilde overigens voorkomen dat een nieuw proces moest worden ingesteld teneinde het herstel te verkrijgen van de schade die bestaat in de door de winnende partij gemaakte kosten en erelonen van een advocaat.

De wetgever beoogde ten slotte een einde te maken aan het verschil in behandeling inzake het financiële risico van het proces tussen de partijen bij een burgerlijk proces, waarbij elk van hen in beginsel de verdediging van haar persoonlijke belangen nastreeft. Meer bepaald strekte de keuze van de wetgever om de verhaalbaarheid te verankeren in het burgerlijk procesrecht en om van de rechtsplegingsvergoeding een forfaitaire deelname in de kosten en erelonen van de advocaat van de winnende partij ten laste van de in het ongelijk gestelde partij te maken, ertoe alle partijen bij een burgerlijk proces op gelijke wijze te behandelen door het financiële risico gelijkelyk onder hen te verdelen. Een dergelyk doel is in overeenstemming met het beginsel van de gelijke toegang tot het gerecht, zoals gewaarborgd bij artikel 6.1 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

B.9.3. De combinatie van artikel 68 van de arbeidsongevallenwet en artikel 1018 van het Gerechtelyk Wetboek heeft dan ook tot gevolg dat de rechtsplegingsvergoeding die een forfaitaire tegemoetkoming in de kosten verbonden aan de bijstand van een advocaat omvat, steeds ten laste van de wetsverzekeraar wordt gelegd, en dat de werknemer die onder de arbeidsongevallenwet valt, die rechtsplegingsvergoeding steeds ontvangt.

B.9.4. Voor het overige is het Hof niet bevoegd om de wijze te controleren waarop de rechtsplegingsvergoeding voor de arbeidsgerechten is vastgelegd in artikel 4 van het koninklyk besluit van 26 oktober 2007 «tot vaststelling van het tarief van de rechtsplegingsvergoeding bedoeld in artikel 1022 van het Gerechtelyk Wetboek en tot vaststelling van de datum van inwerkingtreding van de artikelen 1 tot 13 van de wet van

21 april 2007 betreffende de verhaalbaarheid van de erelonen en de kosten verbonden aan de bijstand van de advocaat ».

Het behoud, in artikel 4 van het voormelde koninklijk besluit, van het bedrag van de rechtsplegingsvergoeding voor de arbeidsgerechten op het bedrag dat gold vóór de inwerkingtreding van de wet van 21 april 2007, werd trouwens beschouwd als een « regeling ten gunste van de socialezekerheidsinstellingen en de verzekeraars arbeidsongevallen, ter compensatie van de op hen rustende verplichting om in alle gevallen de rechtsplegingsvergoeding te betalen », die bestaanbaar is met het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie (RvSt, arrest nr. 216.703 van 6 december 2011, *Schyvens t. Belgische Staat*, punt 17).

Die maatregel dient immers in samenhang te worden gelezen met de specifieke regeling van de kosten voor de arbeidsgerechten, zoals zij voortvloeit uit de in het geding zijnde bepaling, maar ook uit artikel 53 van de gecoördineerde wetten van 3 juni 1970 betreffende de preventie van beroepsziekten en de vergoeding van de schade die uit die ziekten voortvloeit, of nog uit artikel 1017, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek.

B.10. Alle werknemers die onder de arbeidsongevallenwet vallen, worden dan ook op identieke wijze behandeld met betrekking tot de kosten, ongeacht of hun proces voornamelijk betrekking heeft op een juridisch of een medisch element : terwijl de kosten verbonden aan de bijstand van een adviserend geneesheer in beginsel niet ten laste van de wetsverzekeraar kunnen worden gelegd, is de in artikel 1022 van het Gerechtelijk Wetboek bedoelde rechtsplegingsvergoeding die een forfaitaire tegemoetkoming in de kosten verbonden aan de bijstand van een advocaat omvat, daarentegen steeds ten laste van de wetsverzekeraar, die ze aan de werknemer zal moeten betalen, behalve wanneer zijn eis roekeloos en tergend is.

Die regeling is trouwens die waarin eveneens is voorzien voor de in artikel 1017, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek bedoelde sociaal verzekerden.

B.11.1. Zonder dat het nodig is te onderzoeken of die werknemers tot wezenlijk verschillende categorieën kunnen behoren naargelang hun proces voornamelijk betrekking zou hebben op een juridisch of een medisch element, dient te worden vastgesteld dat de ontstentenis van een principiële mogelijkheid om de kosten verbonden aan de bijstand van

een adviserend geneesheer ten laste van de wetsverzekeraar te leggen, redelijk verantwoord is en geen onevenredige inperking van de rechten van de betrokken werknemers met zich meebrengt.

B.11.2. Het Hof heeft in B.10.2 van zijn arrest nr. 15/2009 van 5 februari 2009 geoordeeld dat, aangezien de keuze van de wetgever met betrekking tot de rechtsplegingsvergoeding redelijk verantwoord is, rekening houdend met wat is vermeld in B.7.6.6 van zijn arrest nr. 182/2008 van 18 december 2008 betreffende de rechtzoekenden die de juridische tweedelijsbijstand genieten, de verschillen die bestaan tussen de advocaten en de technische raadgevers met betrekking tot hun plaats in het proces en de aard van hun optreden rechtvaardigen dat de wetgever de specifieke reglementering die hij heeft aangenomen voor de verhaalbaarheid van de kosten en erelonen van advocaten, niet heeft uitgebreid tot alle andere raadgevers die mogelijk in een gerechtelijke procedure optreden.

De omstandigheid dat het geschil in het kader van de arbeidsongevallenwetgeving past, wijzigt die conclusie niet.

B.11.3. Zoals in B.7 is vermeld, heeft de wetgever immers gekozen voor een systeem waarin de werknemer niet instaat voor het financiële risico van het proces, doordat hij de waarborg heeft dat de kosten, in elk stadium van de gerechtelijke procedure, ten laste van de wetsverzekeraar worden gelegd, behoudens roekeloos en tergend geding.

Die van het gemeen recht afwijkende regeling werd ingevoerd teneinde het recht van de werknemer op gerechtelijke controle van het bedrag van de uit een arbeidsongeval voortvloeiende vergoedingen te vrijwaren, hetgeen de werknemer aldus waarborgt dat de kosten van een deskundigenonderzoek waartoe door de rechter werd beslist en een rechtsplegingsvergoeding met name ten laste van de wetsverzekeraar worden gelegd.

B.11.4. Het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, vereist in de context van de arbeidsongevallenwetgeving niet dat meer moet worden afgeweken van het gemeen recht inzake de verdeling van de kosten van de rechtspleging door erin te voorzien dat de kosten verbonden aan de bijstand van de adviserend geneesheer van de werknemer bovendien steeds ten laste van de wetsverzekeraar worden gelegd.

Die aanvullende procedurele last zou de dekking van het professionele risico immers uitbreiden en zou bijgevolg het bestaande evenwicht bij de verdeling van dat risico tussen de verschillende actoren op wie de arbeidsongevallenwetgeving betrekking heeft, kunnen wijzigen, door de economische last die in de financiering van de verplichte arbeidsongevallenverzekering op de werkgevers rust, te verzwaren.

B.12. De in het geding zijnde maatregel brengt daarenboven geen onevenredige inperking van de rechten van de werknemers met zich mee.

De betrokken werknemers hebben immers de waarborg dat, behoudens roekeloos en tergend geding, de kosten van een op een arbeidsongeval gebaseerde vordering nooit te hunnen laste worden gelegd en dat zij de rechtsplegingsvergoeding steeds ontvangen, aangezien die van het gemeen recht afwijkende maatregel tegemoetkomt aan de bekommernis van de wetgever om de toegang van die werknemers tot het gerecht te waarborgen.

Bovendien, indien zij niet over de nodige inkomsten beschikken om de kosten van de rechtspleging te bestrijden en aan de voorwaarden voldoen om rechtsbijstand te genieten, zullen de kosten verbonden aan de bijstand van hun adviserend geneesheer ten laste kunnen worden genomen door de rechtsbijstand, zoals dat voortvloeit uit de artikelen 664, 665, 671 en 692*bis* van het Gerechtelijk Wetboek, zoals gewijzigd bij de wet van 20 juli 2006 houdende diverse bepalingen ingevolge het arrest nr. 160/2005 van 26 oktober 2005, zodat artikel 23, derde lid, 2°, van de Grondwet, dat het recht van eenieder op juridische bijstand waarborgt, niet zou kunnen zijn geschonden.

Ten slotte, indien de wetsverzekeraar een fout heeft begaan bij de beoordeling van de verschuldigde vergoedingen, kan de betrokken werknemer op grond van het gemeen recht van de aansprakelijkheid en van de integrale vergoeding van zijn schade de terugvordering van de kosten verbonden aan de bijstand van zijn adviserend geneesheer vragen.

B.13. De prejudiciële vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 68 van de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971 en artikel 1018 van het Gerechtelijk Wetboek schenden niet de artikelen 10, 11 en 23, derde lid, 2°, van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

Aldus gewezen in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op 28 april 2016.

De griffier,

De voorzitter,

F. Meersschaut

J. Spreutels